

TJÄNSTESKRIVELSE

2018-10-25

Kommunstyrelsens kontor

Hållbarhetsutskottet

Kommunstyrelsen

Barnbokslut 2017

Dnr: KS 18/373

Sammanfattning av ärendet

Barn och unga är prioriterade i Södertälje kommun och barnperspektivet ska genomsyra allt arbete i kommunen. Varje år genomförs ett barnbokslut som syftar till att ge en översiktlig bild av barnens situation i kommunen. Barnbokslutet är en del av kommunens arbete med barnkonventionen och barns rättigheter. Redovisningen utgår från ett antal indikatorer som används för att beskriva barn och ungas levnadsförhållanden. Hållbarhetsutskottet beslutade 2017-10-17 att barnbokslutet 2017 även ska innehålla statistik om suicid och hedersstrukturer.

Beslutsunderlag

Rapport barnbokslut 2017, 2018-10-25

Kommunstyrelsens kontors tjänsteskrivelse, 2018-10-25

Ärendet

Barn och unga är prioriterade i Södertälje kommun och barnperspektivet ska genomsyra allt arbete i kommunen. Varje år genomförs ett barnbokslut som syftar till att ge en översiktlig bild av barnens situation i kommunen. Barnbokslutet är en del av kommunens arbete med barnkonventionen och barns rättigheter. Redovisningen utgår från ett antal indikatorer som används för att beskriva barn och ungas levnadsförhållanden. Hållbarhetsutskottet beslutade 2017-10-17 att barnbokslutet 2017 även ska innehålla statistik om suicid och hedersstrukturer.

Barnbokslut för 2017 visar bland annat att barnfattigdomen är hög i Södertälje jämfört med resten av landet och i jämförelse med Stockholms län är den nästan dubbelt så hög. En minskning av barnfattigdomen har länge varit ett av kommunfullmäktiges långsiktiga mål. I statistiken för år 2016 går det att se att barnfattigdomen har minskat något från år 2014.

Årsstatistiken från barnhälsovården i Stockholms län visar att andelen barn 0-4 veckor gamla som utsätts för tobaksrök i hemmet är mycket hög i Södertälje kommun och har fortsatt att öka. Totalt 21 procent av barnen blir utsatta jämfört med 8 procent som är genomsnittet för Stockholms län.

Den positiva trenden för tonåringars självrapporterade alkohol- och tobaksvanor fortsätter enligt 2018 års elevenkät. Dock går det att se en ökning för tobaksanvändning bland pojkar i årskurs två på gymnasiet och en liten ökning bland flickor i nionde klass som uppger att de är

storkonsumenter av alkohol. Både flickor och pojkar väljer i större utsträckning helt bort alkohol.

Det totala antalet elever med behörighet till gymnasiet har ökat för samtliga program de senaste fyra åren. Däremot ökar den psykiska ohälsan hos kommunens tonåringar och det är framförallt tjejer på gymnasiet som mår allt sämre. Pojkar i nionde klass har en tydlig försämring av den psykiska ohälsan och har ökat från 15 % till 20 % från år 2016 till år 2018.

I Södertälje kommun genomförs väsentligt fler vräkningar som berör barn relaterat till jämförbara kommuner. Mellan år 2013-2017 har en ökning skett av antalet barn som blivit berörda av en vräkning. Totalt 29 barns familjer (enligt Kronofogdemyndigheten) blev vräkta under 2017.

Barnkonventionen föreslås bli lag från den 1 januari 2020, det kommer innebära ökade krav på kunskap om barnrätten inom kommunens verksamheter.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Barnbokslutet 2017 medför inga ekonomiska konsekvenser.

Kommunstyrelsens kontors förslag till hållbarhetsutskottet:

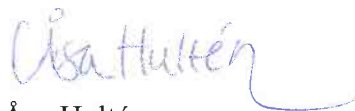
Hållbarhetsutskottet tillstyrker kontorets förslag till kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsens kontors förslag till kommunstyrelsen:

Kommunstyrelsen godkänner barnbokslut 2017.

Rickard Sundbom
Stadsdirektör

Åsa Hultén
T.f. chef för enheten för utredning och
hållbarhet

Handläggare: Elin Malmqvist
Utredare
Enheten för utredning och hållbarhet
Telefon (direkt): 08-523 029 87
E-post: elin.malmqvist@sodertalje.se

Beslutet skickas till

Akten
Enheten för utredning och hållbarhet

Rapport | 2018-10-25

Barnbokslut 2017

Södertälje kommun

Elin Malmqvist
Utredare
Enheten för utredning och hållbarhet
Telefon (direkt): 08-523 029 87
E-post: elin.malmqvist@sodertalje.se

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning	3
2. Inledning	4
2.1 Metod.....	4
2.2 Barns rättigheter	4
2.2.1 Barnkonventionen i Södertälje	5
3. Barnbokslut 2017	7
3.1 Ekonomiska förutsättningar	7
3.2 Tobak, droger, alkohol och hälsa	9
3.2.1 De minsta barnen.....	9
3.2.2 Hembesöksprogram.....	9
3.2.3 Tonåringar	10
3.3 Trygghet och brott	12
3.3.1 Barnmisshandel, orosanmälningar och placeringar	12
3.3.2 Orosanmälningar och placeringar	13
3.3.3 Självrapporterad brottslighet	14
3.3.4 Avhysningar	15
3.4 Psykisk ohälsa	16
3.4.1 Suicid.....	17
3.4.2 Hedersvåld och förtryck	18
3.5 Skola och utbildning.....	19
3.6 Delaktighet och inflytande	22
3.7 Barn med funktionsnedsättning.....	23
4. Referenser	24

1. Sammanfattning

Kommunstyrelsen i Södertälje beslutade år 2009 att kommunen varje år ska genomföra ett barnbokslut. Barnbokslutet belyser situationen för kommunens barn och unga och är en del av kommunens arbete med barnkonventionen. Redovisningen utgår från ett antal indikatorer som används för att säkerställa en god hälsa hos barn och unga. Nytt för i år är att suicid och hedersrelaterat våld och förtryck belyses i rapporten.

Barnbokslutet 2017 visar bland annat att mer än en fjärdedel av kommunens barn mellan 0-4 veckor utsätts för tobaksrök i hemmet. I Södertälje kommun genomförs ett högt antal vräkningar som berör barn. Det finns ett problem med handel av hyreskontrakt och olovlig andrahandsuthyrning i Södertälje som kan vara en del av orsaken.

Utvecklingen gällande den psykiska hälsan för skolelever i Södertälje är särskilt hög bland unga flickor på gymnasiet. I 2018 års elevenkät har dock även den psykiska ohälsan för pojkar nionde klass försämrats och ligger på samma nivå som pojkar i årskurs två på gymnasiet. Det är 42 % av flickorna och 20 % av pojkarna i gymnasiet som uppger att de väldigt ofta eller ganska ofta är ledsna och deppiga utan att veta varför.

Det totala antalet elever med behörighet till gymnasiet har ökat för samtliga program från föregående läsår. Södertälje har ett högre antal barn per lärare än andra kommuner i Stockholm, särskilt vad gäller grundsärskolan och gymnasiesärskolan.

2. Inledning

Vid 2017 års utgång var ca en fjärdedel (24,4 %) eller 23 475 personer av Södertäljes invånare under 20 år vilket motsvarade en ökning med 398 personer (1,7 %) sedan år 2016. Barn och unga är prioriterade i Södertälje kommun och barnperspektivet ska genomsyra allt arbete i kommunen. Varje år genomförs ett barnbokslut som syftar till att ge en översiktlig bild av barnens situation i kommunen. Barnbokslutet är en del av kommunens arbete med barnkonventionen och barns rättigheter. Redovisningen utgår från ett antal indikatorer som används för att beskriva barn och ungas levnadsförhållanden.

Hållbarhetsutskottet beslutade 2017-10-17 att barnbokslutet 2017 även ska innehålla statistik om suicid och hedersstrukturer.

2.1 Metod

Södertäljes barnbokslut utgår från det nationella statistikverktyget ”Max 18”, som är framtaget av Barnombudsmannen. Max 18 innehåller indikatorer som syftar till att beskriva barns levnadsförhållanden utifrån barnkonventionen. Under 2018 kommer nya indikatorer läggas till på Max18, samtidigt som en del äldre indikatorer utvecklas eller tas bort. Statistiken har också fått en ny tematisering som knyter an till olika delar av barnkonventionen. Förändringarna kommer ske genom tre delleveranser i juni, september, respektive december, och uppdateringarna kommer vara färdiga till årsskiftet 2018/2019.¹

En del av statistiken i barnbokslutet är också hämtad från Brottsförebyggande rådet (Brå), SIRI (Skolverkets databas), Kronofogdemyndigheten, Procapita (socialtjänstens egen statistik i Södertälje) och stockholmsenkäten (elevenkäten) som genomförs vartannat år.

Stockholmsenkäten riktar sig till samtliga elever boende i Stockholms län som går i grundskolans årskurs nio och gymnasiets årskurs två. Den berör frågor kopplade till ungdomars alkohol-, narkotika- och tobakskonsumtion, skola, familj, kamrater samt psykisk ohälsa, brott och trygghet.

2.2 Barns rättigheter

År 1990 ratificerade Sverige Barnkonventionen. Barnkonventionen innehåller 54 artiklar, varav 41 är ”sakartiklar” som slår fast vilka rättigheter varje barn ska ha. Det finns fyra sakartiklar som är vägledande för hur barnkonventionen som helhet ska tolkas. Artikel 2, 3, 6 och 12 kallas för de fyra huvudprinciperna. När man läser alla övriga artiklar ska man läsa dem med huvudprinciperna ”som glasögon”.

Artikel 2 handlar om alla barns lika värde och rättigheter. Ingen får diskrimineras. Barnkonventionen gäller för alla barn som befinner sig i ett land som har ratificerat den.

Artikel 3 anger att det är barnets bästa som ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barnet. Begreppet ”barnets bästa” är konventionens grundpelare och har analyserats mer än något annat begrepp i barnkonventionen. Vad som är barnets bästa måste avgöras i varje enskilt fall och hänsyn ska tas till barnets egen åsikt och erfarenhet.

Artikel 6 understryker varje barns rätt till liv, överlevnad och utveckling. Artikeln handlar inte bara om barnets fysiska hälsa utan också om den andliga, moraliska, psykiska och sociala utvecklingen.

¹ <https://max18.barnombudsmannen.se/max18-statistik/om-max18/>

Artikel 12 lyfter fram barnets rätt att bilda och uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör honom eller henne. När åsikterna beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad.²

År 2008 antog Sverige konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Konventionens syfte är att stärka skyddet av de mänskliga rättigheter som personer med funktionsnedsättning har enligt de konventioner som redan finns. Den fokuserar på icke-diskriminering och listar nödvändiga åtgärder för att personer med funktionsnedsättning ska kunna få såväl medborgerliga och politiska som ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter³.

Artikel 7 i konventionen handlar särskilt om barn med funktionsnedsättning.

1. Konventionsstaterna ska vidta alla nödvändiga åtgärder som behövs för att säkerställa att barn med funktionsnedsättning fullt ut får alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter på lika villkor som andra barn.
2. I alla åtgärder som rör barn med funktionsnedsättning ska barnets bästa komma i främsta rummet.
3. Konventionsstaterna ska säkerställa att barn med funktionsnedsättning har rätt att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör dem och att de för att utöva denna rättighet erbjuds stöd anpassat till funktionsnedsättning och ålder.

2.2.1 Barnkonventionen i Södertälje

Regeringen har beslutat att barnkonventionen ska bli svensk lag från och med den 1 januari 2020. Det kommer att innebära ett starkare skydd för barns rättigheter och kräva att kommunen arbetar strukturerat med barnkonventionen. Kommunens skyldighet gällande barnkonventionens implementering är tredelat: kommunen ska respektera, främja och skydda barns rättigheter. Det är barnombudsmannen som fått i uppdrag att genomföra utbildningsinsatser i kommuner och landsting för att stärka kompetensen kring barnkonventionen⁴.

I dag saknas kommunövergripande riktlinjer/policys i Södertälje kring arbetet med att införliva ett barnperspektiv baserat på FN:s barnkonvention i kommunens processer. Det har inte heller genomförts någon kommungemensam utbildningsinsats med fokus på barnkonventionen. Kommunen behöver analysera det befintliga arbetet utifrån barnkonventionen, förstärka med kompetensutveckling där det behövs och vidta nödvändiga åtgärder för att barnkonventionen ska uppfyllas. Kommunen behöver även utveckla metoder för uppföljning. Detta bör ske i samråd med barn och unga för att dels säkerställa ett barnperspektiv i implementeringsprocessen, dels för att barn och unga har rätt enligt barnkonventionen att känna till sina rättigheter. Detta arbete är särskilt viktigt att genomföra i skolan och i verksamheter med unga som målgrupp eller som berör unga direkt.

En strategi med tillhörande handlingsplan för det systematiska demokratiarbetet i Södertälje kommunen är under framtagande.

I handlingsplanen finns ett förslag på att kommunstyrelsen under år 2019 ska ta fram en plan för kommunens förberedelser inför att barnkonventionen blir svensk lag.⁵

Vid en inkorporering av barnkonventionen följer att ovan artiklar får direkt, om än inte helt okontroversiell, betydelse för verksamheter på kommunal nivå. Till exempel öppnar artikel tre

² <https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/>

³ Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

⁴ <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2017/01/ny-satsning-for-att-starka-kunskapen-om-barnets-rattigheter/>

⁵ Åsa Hultén, t.f. chef för enheten för utredning och hållbarhet, Södertälje kommun, 2018-10-25

upp för en bedömning av vad som är ”barnets bästa”, en bedömning som tillåter subjektiva, nationellt och kulturellt färgade tolkningar, något som kan komma att leda till ökade krav på rättstillämparen att i enskilda och generella avgöranden specificera vad i ställningstagandet som anses vara till barnets bästa.⁶

⁶ Jannicke Patricny, t.f. stadsjurist, Södertälje kommun, 2018-10-18

3. Barnbokslut 2017

I nedanstående avsnitt beskrivs situationen för barn och unga i Södertälje kommun utifrån ett antal indikatorer som beskriver barn och ungas levnadsförhållanden. Beskrivningen kompletteras med statistik som också jämförs med tidigare år för att kunna se trender och hur situationen har förändrats över tid.

3.1 Ekonomiska förutsättningar

Barn påverkas av föräldrars ekonomi, det påverkar deras möjligheter till fritidssysselsättning, trygghet och värdigt boende. Även barns framtida möjligheter till en god hälsa påverkas av föräldrarnas socioekonomiska situation. Artikel 26 i barnkonventionen gäller samhällets ekonomiska stöd till barn. Barnets rätt till den levnadsstandard som krävs för dess utveckling behandlas i artikel 27. Barnfattigdomen är hög i Södertälje jämfört med resten av landet och i jämförelse med Stockholms län är den nästan dubbelt så hög. En minskning av barnfattigdomen har länge varit ett av kommunfullmäktiges långsiktiga mål. I statistiken för år 2016 går det att se att barnfattigdomen har minskat något från år 2014.

I Stockholms län är motsvarande siffra nedan för år 2016 12 % för barn i ekonomiskt utsatta familjer.

	2014		2015		2016	
	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal
Barn i ekonomiskt utsatta familjer*⁷	23 %	4702	23 %	4779	22 %	4551
Pojkar	23 %	2417	23 %	2418	22 %	2307
Flickor	23 %	2285	23 %	2361	22 %	2244

Källa: Inkomst och taxeringsregistret (IoT), SCB (Max 18) *statistiken finns endast fram till år 2016

	2014	2015	2016	2017
Barn i Södertälje som ingår i familjer med ekonomiskt bistånd	9,4 %	8,7 %	7,7 %	7,7 %*

Källa: Kolada, *kommunens egen statistik

	2014	2015	2016	2017
--	------	------	------	------

⁷ Barn i ekonomiskt utsatta familjer beskriver andel barn som lever i familjer med låg inkomst. Underindikatorn mäter relativ ekonomisk utsatthet vilket innebär att den visar hur stor andel av barnen som lever i de hushåll som har de lägsta inkomsterna i samhället. Det skiljer sig från absoluta mått på ekonomisk utsatthet som visar hur många barn som lever i familjer som har det svårt att klara av de nödvändigaste utgifterna. De som är kategoriserade som ekonomiskt utsatta är familjer med en disponibel inkomst per konsumtionsenhet som är under 60 % av medianinkomsten i befolkningen totalt. Med inkomst menas sammanräknad inkomst som omfattar summan av sex inkomstslag; inkomst av tjänst, kapital, annan fastighet, tillfällig förvärvsverksamhet, jordbruksfastighet samt rörelse (Max18).

**Hushåll som erhållit
ekonomiskt bistånd i
10-12 månader
under året**

5,1 %

4,5 %

4 %

3,9 %*

Källa: Källa: Kolada, *kommunens egen statistik

Barn i familjer med låg inkomststandar år 2016 i Stockholms län var 6 %.

	2014		2015		2016	
	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal
Barn i familjer med låg inkomststandard*⁸	13 %	2655	12 %	2540	11 %	2280
Pojkar	13 %	1389	12 %	1313	11 %	1137
Flickor	13 %	1266	12 %	1227	11 %	1143

Källa: Inkomst och taxeringsregistret (IoT), SCB (Max 18) *statistiken finns endast fram till år 2016.

⁸ Barn i familjer med låg inkomststandard visar andelen barn som lever i familjer med låg inkomststandard. Indikatorn mäter absolut ekonomisk utsatthet vilket innebär att den visar hur stor andel av barnen som lever i hushåll där inkomsterna inte räcker till för att betala boende och de mest nödvändiga levnadsomkostnaderna. Inkomststandard är hushållets disponibla inkomst/hushållets baskonsumtion. Baskonsumtionen består av följande delar: Riksnorm för försörjningsstöd 2010, Schabloniserad boendeutgift, Utgift för hushållsel efter hushållsstorlek, Barnomsorgsutgift, Lokala resor för personer som är 18 år eller äldre, Fack- och A-kasseavgift för personer som är anställda och jobbar minst halvtid, Hemförsäkring. Baskonsumtionen justeras för prisförändring respektive år (Max18).

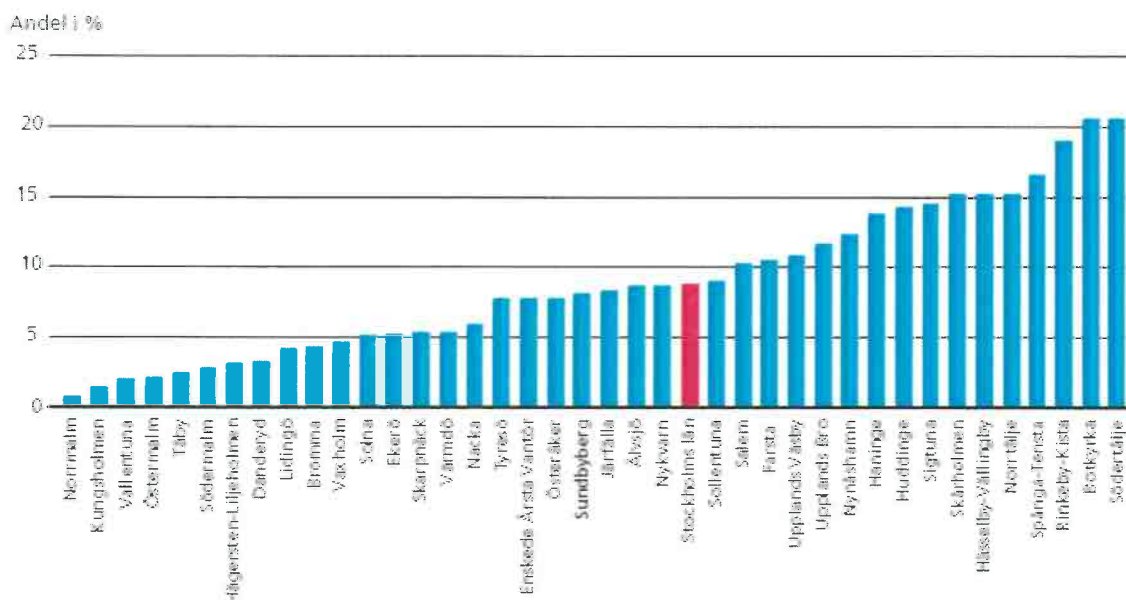
3.2 Tobak, droger, alkohol och hälsa

Barnets rätt till hälsa inryms under artikel 24, artikel 33 handlar om att skydda barn från drogmissbruk och att genomföra insatser och undervisning som syftar till att barn inte ska använda droger. Enligt Barnkonventionen har barn även rätt till bästa möjliga hälsa och en tobaksfri uppväxt och framtid. Artikel 6 (Rätt till liv och överlevnad) Artikel 3 (Barnets bästa).

3.2.1 De minsta barnen

Barnhälsovården rapporterar om de minsta barnens hälsa i sin årsstatistik för 2017. Andelen barn 0-4 veckor gamla som utsätts för tobaksrök i hemmet är hög i Södertälje kommun. Totalt 21 % av dessa barn är utsatta. Genomsnittet i Stockholms län är 8 %.

Figur 5. Andel (%) barn födda 2016 som utsattes för tobaksrök i hemmet vid 0-4 veckors ålder

Källa: Årsrapport, Barnhälsovård i Stockholms län 2017, Stockholms läns landsting

Barn som växer upp i en miljö där någon i familjen röker, riskerar att utsättas för negativa hälsoeffekter, som t.ex. upprepade luftvägsinfektioner och öroninflammationer samt ökad risk för plötslig spädbarnsdöd. Det finns ett tydligt samband mellan rökning i hemmet vid noll till fyra veckors ålder och familjers socioekonomi. Samma samband går att se när det gäller förekomst av karies och barnfetma⁹. Barnfetman bland 4-åringar är näst högst i Södertälje (3,9 %) i jämförelse med övriga kommuner i Stockholms län. När det gäller kariesfria 3-åringar är Södertälje sämre än genomsnittet i Stockholms län och andelen barn som enbart dricker läsk/soft högst en gång i veckan är mycket lägre i Södertälje kommun än övriga kommuner i Stockholm.¹⁰

3.2.2 Hembesöksprogram

Familjecentralen i Geneta spelar en viktig roll för att förbättra förutsättningarna för en bra hälsa bland de allra minsta barnen i Södertälje. Våren 2016 infördes utökade hembesök för barn till förstagångsföräldrar och till föräldrar som får sitt första barn i Sverige, även om de tidigare fått barn.

⁹ Barnhälsovård i Stockholms läns landsting, Årsrapport 2015 och Årsrapport 2016

¹⁰ www.folkhalsokollen.se, Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, Stockholms läns landsting.

Det innebär att en barnhälsovårdssjuksköterska och en föräldrastödjare (familjecentralens kurator) tillsammans gör hembesök vid sex tillfällen under barnets första 15 månader. I hembesöksprogrammet i Södertälje är målgruppen listade på Capio i områdena Geneta, Ronna och Hovsjö. Syftet är att så tidigt som möjligt ge stöd till föräldrarna för att förebygga ohälsa bland barnen. Hembesöken har varit väldigt framgångsrika. Under 2018 har kommunen ansökt om medel från Tillväxtverket för att starta upp ytterligare en familjecentral i Södertälje.

3.2.3 Tonåringar

Den positiva trenden för tonåringars självrapporterade alkohol- och tobaksvanor fortsätter enligt 2016 års elevenkät. Både flickor och pojkar väljer i större utsträckning bort både alkohol och tobak. För pojkar i årskurs två på gymnasiet kan en negativ trend ses vad gäller tobaksanvändning.

	2008	2010	2012	2014	2016	2018
Elever som uppgett att de under läsåret använt någon form av tobak						
Pojkar åk 9	15 %	15 %	13 %	14 %	10 %	10 %
Flickor åk 9	20 %	14 %	10 %	15 %	9 %	8 %
Pojkar gy åk 2	36 %	29 %	37 %	26 %	28 %	30 %
Flickor gy åk 2	33 %	34 %	23 %	23 %	23 %	15 %

Källa: Stockholmsenkäten 2008-2018

Andelen storkonsument¹¹ av alkohol fortsätter att minska för alla grupper förutom för flickor i årskurs nio där en svag ökning kan ses. Andelen ungdomar som aldrig använt alkohol fortsätter att öka förutom, även här, bland flickor i årskurs nio där det går att se en minskning.

	2008	2010	2012	2014	2016	2018
Elever som uppgett att de är storkonsumenter av alkohol						
Pojkar åk 9	19 %	14 %	9 %	11 %	6 %	6 %
Flickor åk 9	19 %	12 %	5 %	10 %	6 %	7 %
Pojkar gy åk 2	45 %	36 %	36 %	25 %	26 %	26 %
Flickor gy åk 2	32 %	35 %	24 %	19 %	18 %	14 %

Källa: Stockholmsenkäten 2008-2018

	2008	2010	2012	2014	2016	2018
--	------	------	------	------	------	------

¹¹ Individer som konsumerar minst en gång i månaden alkohol motsvarande 18 cl sprit (en halv kvartering) eller en helflaska vin eller fyra stora flaskor stark cider/läsk eller fyra burkar starköl eller sex burkar folköl.

Elever som uppgett att de <u>inte</u> dricker alkohol						
Pojkar åk 9	47 %	47 %	52 %	57 %	66 %	66 %
Flickor åk 9	36 %	44 %	53 %	58 %	70 %	66 %
Pojkar gy åk 2	18 %	22 %	23 %	29 %	33 %	36 %
Flickor gy åk 2	24 %	22 %	29 %	39 %	36 %	42 %

Källa: Stockholmsenkäten 2008-2018

Andelen elever som någon gång använt narkotika minskar bland elever i årskurs nio men en svag ökning kan ses bland ungdomar på gymnasiet. Dagligrökare är många gånger kraftig överrepresenterade i gruppen som prövat narkotika. Den grupp som ökat mest både bland användning av tobak och av narkotika är pojkar i årskurs två på gymnasiet.

	2008	2010	2012	2014	2016	2018
Elever som uppgett att de någon gång under läsåret använt narkotika						
Pojkar åk 9	6 %	9 %	5 %	9 %	5 %	4 %
Flickor åk 9	7 %	3 %	4 %	5 %	4 %	4 %
Pojkar gy åk 2	22 %	14 %	15 %	15 %	11 %	15 %
Flickor gy åk 2	9 %	11 %	10 %	9 %	8 %	9 %

Källa: Stockholmsenkäten 2008-2018

3.3 Trygghet och brott

Barnkonventionen tar upp barns skydd mot övergrepp i bland annat artikel 19 där det står att barn har rätt att skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, inklusive sexuellt våld, och mot utnyttjande inom familjen. Hur trygg en plats är att växa upp på kan bland annat mätas med hjälp av brottsstatistik.

I Södertälje kommun har antalet anmälningar gällande barnmisshandel ökat och är betydligt högre än både riket och Stockholms län gällande barn i alla åldersgrupper. Grova brott anmäls oftare än lindriga, brott mellan obekanta oftare än mellan bekanta och brott som sker på allmän plats oftare än de som sker på privat plats. Misshandelsbrotten mot barn i åldern 7–14 år anmäls i hög grad av skolan.

3.3.1 Barnmisshandel, orosanmälningar och placeringar

Det ökade antalet polisanmälda barnmisshandelsfall förklaras bland annat med en minskad tolerans mot barnmisshandel i samhället. Mörkertalet antas vara stort när det gäller våld mot små barn eftersom detta ofta inte polisanmäls i samma utsträckning. Med ”misshandel” och ”grov misshandel”, avses brott enligt 3 kap 5-6 §§ Brottsbalken (1962:700).

Barnmisshandel utgör majoriteten av de våldsbrott som polisanmäls i Sverige. Mörkertalet är stort och man räknar med att ungefär en fjärdedel av alla misshandelsbrott anmäls till polisen.

	2014	2015	2016	2017
Misshandel mot barn (antal anmälda brott i Södertälje)	263	316	313	350
Mot barn 0-6 år	74	66	84	91
Mot barn 7-14 år	134	182	149	171
Mot barn 15-17 år	55	68	80	88

Källa: Brottsförebyggande rådet

	2014	2015	2016	2017
Misshandel mot barn (antal anmälda brott/100 000 invånare i Södertälje)	287	340	333	366
Mot barn 0-6 år	81	71	89	95
Mot barn 7-14 år	146	196	159	179
Mot barn 15-17 år	60	73	85	92

Källa: Brottsförebyggande rådet

3.3.2 Orosanmälningar och placeringar

Antalet orosanmälningar till socialtjänsten i Södertälje gällande misshandel mot barn har minskat sedan år 2014 men har för år 2017 ökat något. Orosanmälningar till socialtjänsten görs största delen av skola, sjukvård och polis.

Enheten barn och ungdom inom socialtjänsten i Södertälje har som rutin att anmäla samtliga orosanmälningar till polisen när det gäller våld mot barn, vilket också kan vara en förklaring till att antalet anmälningar till polisen har ökat.

Polisen har skyldighet (enligt lag) att göra orosanmälningar till socialtjänsten när de misstänker att ett barn far illa. Polisen utreder brottet och socialtjänsten utreder barnets situation och beslutar i vissa fall att barnet ska omhändertas med stöd av LVU trots att polisutredningen kring brottet läggs ned. Ibland kan det upprättas fler orosanmälningar gällande samma händelse både hos socialtjänsten och hos polisen. Det beror på att flera orosanmälningar kan lämnas in angående samma händelse eller barn, från flera olika personer eller institutioner.

	2014		2015		2016		2017	
Antal orosanmälningar till socialtjänsten i Södertälje – varav:	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Oro för barn (0-12 år)	4277	100 %	4541	100 %	4650	100 %	4618	100 %
Oro för ungdom (13-20 år)	610	14 %	814	18 %	818	18 %	1098	22 %
Misshandel mot barn 0-18 år	335	8 %	523	12 %	598	13 %	619	12 %
Våld i hemmet	453	11 %	468	10 %	415	9 %	554	11 %
Kriminalitet bland ungdomar	548	13 %	444	10 %	468	10 %	416	8 %
	487	11 %	437	10 %	523	11 %	491	10 %

	2014	2015	2016	2017
Antal placeringar				
Placerade barn enligt LSS	-	9	8	5
Placerade barn i jourhem, familjehem eller institution (unika personer snitt/månad)	188	227	300	246

Källa: Procapita, social- och omsorgskontoret i Södertälje kommun

Socialtjänsten i Södertälje har bra samverkan med polisen. Barnahus är ett samarbete mellan Södertälje polismästardistrikt, Södertörns åklagarkammare, Södertälje kommun, Salem

kommun och Nykvarns kommun. Syftet med Barnahus är att i en trygg, barnvänlig miljö låta barn vara i centrum för utredningsprocessen. Barnet ska slippa slussas runt mellan olika myndigheter och ska inte behöva upprepa sin historia för flera personer.

Barnahus tar emot barn upp till 18 år som misstänks ha blivit utsatta för misshandel, sexuella övergrepp eller bevittnat våld.

3.3.3 Självrapporterad brottslighet

Andelen elever som uppgett att de snabbt eller stulit har under flera år varit en nedåtgående trend, men för år 2017 kan en liten ökning återigen ses. Könsskillnaderna är fortsatt tydliga, pojkar begår betydligt flera brott och mer allvarliga brott jämfört med flickor.

	2008	2010	2012	2014	2016	2018
Elever som uppgett att de under läsåret snabbt eller stulit						
Pojkar åk 9	32 %	29 %	30 %	23 %	19 %	24 %
Flickor åk 9	20 %	18 %	16 %	14 %	10 %	12 %
Pojkar gy åk 2	22 %	26 %	23 %	17 %	15 %	18 %
Flickor gy åk 2	12 %	14 %	7 %	11 %	8 %	5 %

Källa: Stockholmsenkäten 2008-2018

	2008	2010	2012	2014	2016	2018
Elever som uppgett att de under läsåret begått allvarligt egendomsbrott						
Pojkar åk 9	9 %	11 %	10 %	8 %	9 %	8 %
Flickor åk 9	3 %	3 %	4 %	2 %	5 %	4 %
Pojkar gy åk 2	12 %	9 %	11 %	8 %	8 %	7 %
Flickor gy åk 2	1 %	3 %	2 %	3 %	2 %	0 %

Källa: Stockholmsenkäten 2008-2018

3.3.4 Avhysningar

En stabil boendesituation är en grundläggande trygghetsfaktor för alla människor. År 2007 infördes en nollvison nationellt för vräkningar som gäller barnfamiljer. Antal barn i Sverige berörda av verkställd avhysning uppgick under 2017 till 392 stycken. Det är en ökning med 1,3 % jämfört med 2016 då antalet uppgick till 387. Antalet är det näst lägsta sen Kronofogden började föra statistiken 2008. Sammanlagt rör det sig om 211 avhysningar vilket är en ökning med 2,9 % jämfört med 2016 då antalet uppgick till 205. Hyresskuld är den överlägset vanligaste orsaken och är grund för avhysningen i ca 86 % av fallen. När Kronofogden verkställer en avhysning är det inte ovanligt att man kommer till en övergiven lägenhet.

Detta gäller även när barn är berörda. Under 2017 var ca 17 % av de verkställda avhysningarna mot barnfamiljer en sådan där det konstaterades att hyresgästen redan hade lämnat lägenheten men inte återlämnat den till hyresvärden.¹²

I Södertälje kommun genomförs väsentligt fler vräkningar som berör barn relaterat till jämförbara kommuner. Mellan år 2013-2017 har en ökning skett av antalet barn som blivit berörda av en vräkning. Totalt 29 barns (30 enligt Södertäljes statistik) familjer blev vräkta under 2017. Det har visat sig att det inom Kronofogdemyndigheten råder osäkerhet över hur barn berörda av avhysning ska räknas och hur de förs in i statistiken. Detta har framkommit i dialog med kronoinspektör i Södertälje samt i dialog med sociala boendeenheten. Det gör det svårt att jämföra statistiken med landet i övrigt. När det inte finns en tydlig policy inom Kronofogdemyndigheten som gäller hela Sverige, om hur barn som berörs av avhysning ska dokumenteras och ”räknas”, leder detta till att Kronofogdens redovisade jämförelsetal kan ifrågasättas.¹³

Av de 30 barnen blev två barns familj vräkta på grund av olovlig andrahandsuthyrning. Sociala boendeenheten har inte någon information om dessa familjer då de avvek före eller under själva avhysningen. De övriga 28 barnen (13 familjer) har blivit vräkta på grund av tvist, störningar, hyresskulder eller för att de i sin tur hyrt ut lägenheten olovligt. Tre familjer flyttade innan vräkningen genomfördes.¹⁴

	2013	2014	2015	2016	2017
Barn berörda av verkställd avhysning					
Antal ärenden	4	7	12	14	12
Antal barn	7	15	22	27	29
Permanent boende	7	14	22	24	24
Växelvis boende	0	1	0	2	3
Umgängesbarn	0	0	0	1	2

Källa: Kronofogdemyndigheten

Sociala boendeenheten i Södertälje är organiserad under socialnämnden och arbetar bl.a. med uppsökande verksamhet (två anställda) vid risk för avhysning till följd av hyresskuld eller

¹² Kronofogdemyndigheten, www.kronofogden.se/statistikvrakning.html

¹³ Cecilia Kumlin, Telge Bostäder, 2018-10-17

¹⁴ Annica Aveling, sociala boendeenheten, 2018-10-25

störningar. En del av denna uppsökande verksamhet görs i samarbete med flertalet av Södertäljes hyresvärdar. Vid vräkningar där det finns barn på adressen skickas en kopia och en orosanmälan till enheten för barn och ungdom. Vid kontakt med hyresgästen uppmanas denne att ta kontakt med hyresvärden för att undersöka möjligheten att dra tillbaka avhysningen om hyresskulden exempelvis regleras eller om andra åtgärder vidtas. Om avhysningen inte dras tillbaka diskuteras andra boendeanternativ (familj, vänner etc.).¹⁵

Sociala boendeenheten är alltid närvarande vid avhysningar och när barn är berörda finns alltid personer från enheten barn och ungdom på plats. Barnfamiljer som inte har någonstans att bo efter att de blivit vräkta ges tillfälliga jourlägenheter i väntan på en lösning för boendet.¹⁶

Information om att det är en barnfamilj som har hyrt olovligt i andra hand framkommer inte alltid i förväg, förrän vid själva avhysningen. Det kan bero på att barnen och barnens familj inte är folkbokförda på adressen. När en hyresvärd upptäcker olovlig andrahandsuthyrning sägs hyresavtalet upp, vilket kan leda till en vräkning. I Södertälje är olovlig andrahandsuthyrning och handel med hyreskontrakt ett stort problem.¹⁷

Sociala boendeenheten träffar företrädare för Telge Bostäder (TB) regelbundet för att gå igenom aktuella ärenden i vilka vräkning kan bli aktuellt. Även om TB har begärt verkställighet kan de avbryta avhysningen om betalning inkommer. Det vanligaste är att familjer med betalningssvårigheter och för övrigt prickfritt boende får bo kvar med ett uppskov. Detta förutsatt att den aktuella skulden betalas i sin helhet.¹⁸

Källa: Kronofogdemyndigheten, statistik 2017

3.4 Psykisk ohälsa

Barnkonventionens artikel 24 är relevant för de problem som är förknippade med psykisk ohälsa bland barn. FN:s barnrättskommitté har uttryckt oro över det ökande antalet skolbarn som

¹⁵ Yttrande över motionen "Inga barn ska vräkas från sina hem" SN 17/040, 2017-08-08

¹⁶ Yttrande över motionen "Inga barn ska vräkas från sina hem" SN 17/040, 2017-08-08

¹⁷ Annica Aveling, sociala boendeenheten, 2018-10-25

¹⁸ Yttrande över motionen "Inga barn ska vräkas från sina hem" SN 17/040, 2017-08-08

känner av stress och det ökande antalet fall av självmord, ätstörningar, samt över bristen på lokala program för barns psykiska hälsa.

Utvecklingen gällande den psykiska ohälsan för skolelever i Södertälje är negativ särskilt bland unga flickor på gymnasiet.

I 2018 års elevenkät är det 43 % av flickorna och 21 % av pojkarna i åk 2 på gymnasiet som uppger att de väldigt ofta eller ganska ofta är ledsna och deppiga utan att veta varför. Den förändring som skett är att den psykiska ohälsan bland pojkar i nionde klass har försämrats mellan år 2016-2018 och ligger nu på ungefär samma nivå som pojkar i gymnasiet.

	2008	2010	2012	2014	2016	2018
Elever som uppgett att de under läsåret väldigt ofta eller ganska ofta varit ledsna och deppiga utan att veta varför						
Pojkar åk 9	15 %	15 %	16 %	13 %	15 %	20 %
Flickor åk 9	32 %	23 %	30 %	33 %	35 %	34 %
Pojkar gy åk 2	10 %	16 %	18 %	23 %	20 %	21 %
Flickor gy åk 2	38 %	38 %	31 %	39 %	42 %	43 %

Källa: Stockholmsenkäten 2008-2018

Ungdomsmottagningen i Södertälje arbetar förebyggande mot psykisk ohälsa bland barn och unga och har tagit emot stimulansmedel från SKL (Sveriges kommuner och landsting) för att kunna utöka det förebyggande arbetet. Inom ramen för detta har ungdomsmottagningen bland annat utbildat sin personal för att bättre kunna bemöta unga med psykisk ohälsa samt haft drop-in mottagning på gymnasieskolor¹⁹.

	2008	2010	2012	2014	2016	2018
Elever som uppgett att de någon gång under läsåret varit utsatt för mobbning						
Pojkar åk 9	17 %	11 %	11 %	11 %	11 %	10 %
Flickor åk 9	17 %	16 %	18 %	16 %	16 %	18 %
Pojkar gy åk 2	7 %	6 %	9 %	7 %	4 %	5 %
Flickor gy åk 2	9 %	9 %	10 %	11 %	9 %	11 %

Källa: Stockholmsenkäten 2008-2018

3.4.1 Suicid

De psykiska och somatiska besvaren, särskilt hos flickor, har ökat och fortsätter att öka, även suicidförsök bland unga flickor har ökat de senaste åren. Det finns inte någon enskild, tydlig

¹⁹ Christina Bergefors, verksamhetschef/Barnmorska, Ungdomsmottagningen, 2017.

orsak bakom ett suicidfall. Ju fler riskfaktorer desto större är suicidrisken. De enskilt största riskfaktorerna för suicid är:

- tidigare suicidförsök
- psykisk sjukdom

Depression är den vanligaste diagnosen vid suicid. Suicidrisken ökar också om personen har långvarig/kronisk ådstörning, ångest, sömnstörningar och samsjuklighet av flera diagnoser.

Årligen begår cirka 1 200 människor i Sverige suicid.²⁰ Det är ungefär tre suicidfall om dagen. Suicid är vanligare bland män än kvinnor och bland män i åldern 15-44 år är suicid den vanligaste dödsorsaken och den näst vanligaste bland unga kvinnor. Om man räknar in dödsfall där det är osäkert om personen tagit sitt liv ökar antalet till cirka 1 500 personer per år, varav ungefär 1 000 är män.²¹ Mellan 40-50 ungdomar som är under 20 år tar sitt liv varje år i Sverige och av dem är cirka fem stycken under 15 år.²²

Under de senaste 15 åren har suicidantalet i Sverige minskat med cirka 20 %, däremot har suicidförsök bland unga flickor ökat. Suicidförsök är vanligare än suicid och år 2015 i gruppen 15-24 år var suicidförsök inom slutenvården 2 119 stycken, av dessa var 667 pojkar och 1 442 flickor.²³

I Södertälje har det under åren 2007-2015 skett totalt 100 fall av säkra²⁴ suicid i åldern 0-85+. Om de osäkra fallen av suicid räknas så tillkommer det 35 stycken. Störst antal suicid finns i gruppen män i åldern 45-64 år, därefter män i åldern 25-44 år.²⁵ Stadsdirektören fick i uppdrag i slutet av år 2017 att ta fram en handlingsplan för suicidprevention för Södertälje kommun. Handlingsplanen beräknas vara färdig i slutet av år 2018.

3.4.2 Hedersvåld och förtryck

Hedersrelaterat våld och förtryck, liksom mäns våld mot kvinnor generellt, har sin grund i kulturella föreställningar om kön, makt och sexualitet. I hederstänkandet står föreställningar om oskuld och kyskhets i fokus och familjens rykte och anseende ses som avhängigt flickors och kvinnors faktiska eller påstådda beteende. Kontrollen kan sträcka sig från begränsningar i vardagen som rör exempelvis klädval, socialt umgänge och rörelsefrihet till livsval som utbildning, jobb, giftermål och skilsmässa. Det är inte ovanligt att kontrollen utvecklas till hot om våld och våld, och ibland även dödligt våld. Pojkar samt homosexuella, bisexuella och personer med könsöverskridande identitet och uttryck kan också drabbas.²⁶

Enligt Ungdomsstyrelsens (nuvarande Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor) kartläggning tycker omkring 70 000 ungdomar mellan 16-25 år i Sverige att föräldrarnas kultur och religion begränsar deras val av partner. Av dessa ungdomar är 8 500 i riskzonen att bli bortgifta mot sin vilja.²⁷

Uppskattningsvis sker det fem hedersmord i Sverige per år, men mörkertalet är stort då många fall rubriceras som självmord eller olyckor på grund av bristande bevis. I Sverige har vi minst

²⁰ www.socialstyrelsen.se/psyiskhalsa/suicid

²¹ www.ki.se/nasp/sjalvmord-i-sverige

²² www.ki.se/forskning/fakta-om-sjalvmord

²³ www.ki.se/nasp/sjalvmordsforsok-i-sverige

²⁴ Enligt den internationella klassifikationen av dödsorsaker och sjukdomar (ICD), är säkra suicid de fall där inget tvivel råder om att avsikten varit att ta sitt liv, medan klassificeringen osäkra suicid används när man är osäker på uppsåtet bakom dödsfallet, d.v.s. om det var en avsiktlig handling eller ett olycksfall.

²⁵ Socialstyrelsen – dödsorsaksregistret.

²⁶ Regeringens skrivelse 2007/08: 39 Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.

²⁷ Ungdomsstyrelsens skrifter, 2009:5. Gift mot sin vilja.

tio så kallade ”balkongflickor” som har rubricerats som självmord. Det handlar om unga tjejer som tar livet av sig efter att ha blivit pådrivna av sina familjer och släktingar. Flera av dem har tvingats hoppa från balkonger. Enligt polisen är det här en form av hedersmord där familjerna klarar sig undan straff, eftersom det ser ut som självmord. Stödverksamheter runt om i Sverige vittnar om att det är vanligt bland de flickor som söker hjälp, att de blir uppmanade att ta sina liv.²⁸

I december år 2016 antog kommunstyrelsen i Södertälje Handlingsplan mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, 2017-2019. Under hösten 2018 kommer en revidering av handlingsplanen att påbörjas. Följande aktiviteter genomförs i kommunen utifrån handlingsplanen:

- AVC (antivåldscenter) är i färd att utvecklas till ett kompetenscenter för personal inom Södertälje kommun. Där finns handläggare och kuratorer som har fördjupad kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck. Flera har gått Origos (Stockholm läns kompetensteam) grundutbildning och samtliga har genomgått en webbutbildning i Linnamottagningens regi. Just nu testas olika former av scanningsinstrument.
- Under hösten 2018 har några fritidsledare fått plats på Origos Hedrautbildning som vänder sig till personal som möter ungdomar i grupp. Den är mycket eftertraktad och varje kommun har bara tillgång till ett fåtal platser.
- Morabergs utbildningscenter har en specialutbildad gymnasielärare som förutom sitt utbildningsuppdrag handleder lärare som möter unga som lever i en hederskontext. Förhoppningsvis kommer hennes metoder (som utvecklats i samverkan med kompetensteam Östergötland) att kunna spridas till andra gymnasieskolor. Möten har skett med samtliga rektorer och även Södertäljes ledande politiker.
- Samordnaren för arbetet mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck i Södertälje har regelbunden kontakt med utbildningsdirektören och hösten 2018 är Södertälje pilotkommun för att pröva en webbutbildning om hedersrelaterat våld och förtryck. Utbildningen (grundnivå) är framtagen av Origo, Kompetensteam Östergötland och Länsstyrelsen Stockholms län. Olika personalgrupper inom skolan, kultur- och fritidskontoret och socialtjänsten kommer att få gå utbildningen. Planeringen på sikt är att den ska utgöra en obligatorisk del av introduktionen för alla socialarbetare och för vissa personalgrupper inom fritidssektorn och skolan.
- Samordnaren ansvarar för två samverkansforum. Samverkansgruppen mot våld i nära relation med representation från polis, åklagare, Södertälje sjukhus, primärvården, kommunen och frivilligorganisationer. Hedersrelaterat våld har varit tema och åklagaren gick igenom det material de använder i sina utredningar. Det finns även en förebyggande grupp med representation från kommun, skola, fritid, Juventas ungdomsjour, Brottsofferjouren, Telge bostäder m fl. De mötena har i syfte att leda till konkreta samarbeten framförallt ute i skolorna.²⁹

3.5 Skola och utbildning

Målområdet skola och utbildning refererar till artiklarna 28 och 29 i barnkonventionen som beskriver barnens rätt till utbildning.

²⁸ Sveriges radio, 2006. <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1316&artikel=965109>

²⁹ Kari Rooth, kvinnofridssamordnare, Södertälje kommun, juni 2018

Det totala antalet elever med behörighet till gymnasiet har ökat sedan år 2015 för samtliga program. Andelen behöriga till gymnasiet är generellt större för flickor än för pojkar. Andelen som uppnått målen i samtliga ämnen i årskurs nio har ökat det senaste året.

Totalt 56 % av eleverna i de kommunala grundskolorna i Södertälje har utländsk bakgrund. I gruppen ingår elever som är födda utomlands samt elever födda i Sverige med båda föräldrarna födda utomlands. Andelen nyinvandrade elever och elever med okänd bakgrund ligger över rikssnittet. Totalt 45 % av eleverna i de kommunala grundskolorna har föräldrar med eftergymnasial utbildning. Ett av de långsiktiga målen i Södertäljes systematiska kvalitetsarbete är att minska familjebakgrundens betydelse och att stärka likvärdigheten. År 2016/2017 var 80,5 % av samtliga elever i riket som avslutade grundskolans år 9, behöriga till ett nationellt yrkesprogram på gymnasiet. I Södertälje var 81,3 % av samtliga elever i kommunal grundskola behöriga till ett nationellt yrkesprogram på gymnasiet.³⁰

Vårterminen	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Behöriga elever i år 9 till yrkesprogrammen	78,5 %	82 %	78,8 %	80,5 %	81,4 %	-
Elever som uppnått målen i samtliga ämnen år 9* (enbart kommunala)	66 %	69 %	70 %	72 %	69 %	74 %

*(lägst betyg E i samtliga obligatoriska ämnen) Södertälje

Att mäta antalet barn per lärare är ett sätt att visa på den kvalitet på skola som erbjuds i Södertälje kommun, där finns inga större skillnader från tidigare år. Dock är antalet elever per lärare hög i jämförelse med liknande kommuner, särskilt vad gäller grundsärskolan (riket 3,9) och gymnasiesärskolan (riket 3,6). Kommunen som helhet ligger på en betydligt lägre andel utbildad personal än genomsnittet för riket. År 2017 var 75 % av Södertäljes personal i grundskolan utbildad med pedagogisk examen medan motsvarig siffra för riket var 83 %.

Förskola	2013	2014	2015	2016	2017
Andel inskrivna barn av samtliga barn 1-5 år	84 %	84 %	85 %	83 %	82 %
Antal barn per årsarbetare i förskolan	5,6	5	5,4	5,3	5,4
Årsarbetare med förskollärlärolegitimation	-	-	-	28 %	29 % *

Källa: Siri, skolverkets databas och SCB *statistiken finns enbart från år 2016

Grundskola	2013	2014	2015	2016	2017
Antal elever per heltidstjänst	13,4	11,9	11,4	11,5	12,3

³⁰ Södertälje kommun. Resultatredovisning 2018, grundskolan.

Andel lärare med pedagogisk högskoleexamen	79 %	75 %	77 %	73 %	75 %
---	------	------	------	------	------

Källa: Siri, skolverkets databas och SCB

Grundsärskola	2013	2014	2015	2016	2017
Antal elever per heltidstjänst	9,5	5,8	5,5	6,7	6,4
Andel lärare med pedagogisk högskoleexamen	-	-	85 %	85 %	78 %

Källa: Siri, skolverkets databas och SCB

Gymnasieskola	2013	2014	2015	2016	2017
Antal elever per heltidstjänst	11,8	10,4	11,7	12,4	11,3
Andel lärare med pedagogisk högskoleexamen	78 %	82 %	82 %	84 %	84 %

Källa: Siri, skolverkets databas och SCB

Gymnasiesärskola	2013	2014	2015	2016	2017
Antal elever per heltidstjänst	6,2	6,6	7,3	4,8	4,9
Andel lärare med pedagogisk högskoleexamen	-	-	74 %	74 %	78 %

Källa: Siri, skolverkets databas och SCB

3.6 Delaktighet och inflytande

Principen om respekt för barnets åsikter finns i artikel 12 vilket innebär att alla barn har rätt att uttrycka sin mening i beslut som berör dem.

Sedan 2015 har Södertälje kommun en demokratiberedning med uppdraget att bidra till ett större samhällsengagemang, utveckla nya former för medborgardialog samt att höja valdeltagandet i kommunen. Arbetet med barn och ungas delaktighet och möjligheter till inflytande är särskilt prioriterat av demokratiberedningen av flera skäl:

- Barn och unga har en relativt begränsad möjlighet till inflytande över frågor som berör dem i deras egen vardag och framtid.
- Eftersom unga mer sällan än andra grupper deltar/bjuds in till att delta i beslutsfattande har de också naturligt en lägre kunskap om hur kommunen styrs, vad kommunen har rådighet över och hur de kan påverka politiska beslut.
- Unga är viktiga här och nu och är dessutom framtidens väljare och bärare av demokratin. Demokratin kräver och förtjänar intresserade, insatta och engagerade människor för att hållas levande.

Sedan hösten 2016 pågår ett arbete med att ta fram ett övergripande sammanhållet styrdokument för det systematiska demokratiarbetet i kommunen. Demokratiberedningen har funktionen som styrgrupp i detta arbete och arbetet fortgick under 2017. Ökat ungdomsinflytande är en viktig del av den strategi med tillhörande handlingsplan som arbetas fram. Bland annat föreslås åtgärder för att förstärka arbetet med FN:s konvention om barnets rättigheter, att kommunen bör inrätta ett ungdomsråd och att elevråden i skolorna bör ges större påverkansmöjligheter.

Under 2017 fortsatte demokratiberedningen även sitt arbete med att föra dialog med barn och unga, bland annat genom s.k. lunchsamtal på grundskolorna i kommunen. Vid lunchsamtalen åter politiker från demokratiberedningen lunch med högstadieselever i skolmatsalen och samtal om demokratifrågor. Medborgardagen i oktober 2017 var ett annat tillfälle med stort fokus på ungas delaktighet och inflytande. Medborgardagen hade tema demokrati och demokratiberedningen arrangerade flera aktiviteter med inriktning på hur unga kan göra sin röst hörd i samhället.

I augusti 2017 startade Hovsjö Forum, som är ett projekt för demokratiutveckling i stadsdelen Hovsjö där Södertälje kommun ingår via demokratiberedningen. I projektet ingick vid starten även Assyriska Föreningen, Hyresgästföreningen, Sörmlandsidrotten, Hagabergs folkhögskola, Sankt Ignatios folkhögskola och Telge Hovsjö. Hovsjö Forum når många barn och unga med sina aktiviteter. Under 2017 t.ex. genom en föreläsningsserie för ungdomar om demokratifrågor med poeten Daniel Boyacioglu och genom att inreda ett tjejrums på fritidsgården i Hovsjö Hub.³¹

Inom utbildningskontoret finns aktiva elevråd och i vissa fall elevkårer på skolorna. Ung Fritid har motsvarande ”gådsråd” där ungdomar är med och bestämmer om respektive fritidsgårds utveckling.

³¹ Åsa Hultén, tf. chef enheten för utredning och hållbarhet

3.7 Barn med funktionsnedsättning

Ungefär 15 %, eller 300 000 av Sveriges barn och unga har en funktionsnedsättning. Flera rapporter visar att barn och unga med funktionsnedsättning mår sämre än andra barn och unga. Särskilt gäller detta de med en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF)³². Föräldrar till barn med funktionsnedsättning har en ökad risk att leva under utsatta förhållanden. Bland annat arbetar de i lägre utsträckning än andra föräldrar och har i högre utsträckning en ekonomiskt utsatt situation³³.

Enligt Barnombudsmannen visar flera studier på att barn med funktionsnedsättning oftare utsätts för kränkningar och trakasserier än andra barn. Siffrorna varierar mellan olika studier, bland annat beroende på hur frågan ställts och hur man definierat kränkningar och trakasserier. Studien visar att 20 % av de elever som angett någon form av kronisk sjukdom eller funktionsnedsättning att de någon gång blivit slagna jämfört med 10 % av övriga elever, barn med funktionsnedsättning löper fyra gånger så stor risk att utsättas för mobbning, cirka 30 % av unga med funktionsnedsättning blir mobbade eller utfrysta jämfört med 12 % bland övriga unga. Elever i särskolan löper stor risk att bli socialt isolerade eller hålla sig för sig själva. Särskoleelever riskerar också att bli utsatta för trakasserier och diskriminering på grund av att de går i särskolan³⁴. Barn och unga med en funktionsnedsättning skattar sin hälsa som sämre, trivs sämre med livet, trivs sämre i skolan och är mer utsatta för mobbning än andra barn³⁵.

Under hösten 2018 revideras kommunens folkhälsoprogram. Personer med funktionsnedsättning kommer att prioriteras i programmet.

³² Barnombudsmannen. Respekt – Barn med funktionsnedsättning om samhällets stöd. Stockholm 2016.

³³ Statens folkhälsoinstitut, Hälsa och välfärd hos barn och unga med funktionsnedsättning, 2012

³⁴ Barnombudsmannen. Respekt – Barn med funktionsnedsättning om samhällets stöd. Stockholm 2016.

³⁵ Statens folkhälsoinstitut, Hälsa och välfärd hos barn och unga med funktionsnedsättning, 2012

4. Referenser

Barnhälsovård i Stockholms läns landsting, *Årsrapport 2015 och Årsrapport 2016*

Barnombudsmannen. *Respekt – Barn med funktionsnedsättning om samhällets stöd*. Stockholm 2016.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Regeringens skrivelse 2007/08: 39. *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer*.

Socialstyrelsen – dödsorsaksregistret.

Statens folkhälsoinstitut, 2012, *Hälsa och välfärd hos barn och unga med funktionsnedsättning*.

Södertälje kommun. *Resultatredovisning 2018, grundskolan*.

Södertälje kommun. *Yttrande över motionen "Inga barn ska vräkas från sina hem"*. SN 17/040, 2017-08-08

Ungdomsstyrelsens skrifter, 2009:5. *Gift mot sin vilja*

4.1 Webbssidor

<https://max18.barnombudsmannen.se/max18-statistik/om-max18/>

<https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/>

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2017/01/ny-satsning-for-att-starka-kunskapen-om-barnets-rattigheter/>

Kronofogdemyndigheten, <https://www.kronofogden.se/statistikvrakning.html>

Sveriges radio, 2006,

<https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1316&artikel=965109>

www.folkhalsokollen.se, Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, Stockholms läns landsting.

www.ki.se/forskning/fakta-om-sjalmord

www.ki.se/nasp/sjalmord-i-sverige

www.ki.se/nasp/sjalmordsforsok-i-sverige

www.socialstyrelsen.se/psykiskhalsa/suicid

4.2 Personer

Annica Aveling, sociala boendeenheten, 2018-10-25

Cecilia Kumlin, Telge Bostäder, 2018-10-17

Christina Bergefors, verksamhetschef/Barnmorska, Ungdomsmottagningen, 2017

Jannicke Patricny, t.f. stadsjurist, Södertälje kommun, 2018-10-18

Kari Rooth, kvinnofridssamordnare, Södertälje kommun, juni 2018

Åsa Hultén, t.f. chef för enheten för utredning och hållbarhet, Södertälje kommun, 2018-10-25